

Dronken wespen II

Het verschijnsel, dat orchideeën uit het geslacht *Ophrys* insecten lokken door vorm en zelfs geur na te bootsen van de vrouwelijke soortgenoten en zo de mannetjes te lokken en bestuiving gedaan te krijgen, is wel één van de meest geraffineerde middelen, die bekend zijn.

Eerst moet ik even rechtzetten dat de daarbij afgebeelde foto geen *Ophrys fuciflora* is, die in ons land bijna nooit gevonden is en Hommelorchis genoemd zou kunnen worden, maar *Ophrys apifera*, de Bijenorchis. Deze is in ons land zeldzaam in de duinen en plaatselijk in Zuid-Limburg te vinden. *)

Het verschil zit in het zgn. gynostemium, het zuiltje midden in de bloem waarop de stuifmeelklompjes zitten.

Op de foto is duidelijk te zien dat dit lang en gebogen is, een kenmerk van de Bijenorchis, terwijl dit bij *Ophrys fuciflora* korter en recht is. Ook is het aanhangsel aan de lip naar voren gebogen, terwijl dit bij *fuciflora* naar achteren het geval is. *Ophrys fuciflora* bloeit een week of drie eerder dan de Bijenorchis.

In Frankrijk, behalve in het zuiden (de Riviéra niet meegerekend) en westen komt de *fuciflora* meer voor dan de Bijenorchis. In het westen en het zuiden (behalve de Riviéra) komt de Bijenorchis meer voor, al is dit erg afhankelijk van beurtjaren. In 1938 was deze zeer algemeen in de streek van Boulogne sur Mer, in december was er strenge vorst zonder sneeuw en in 1939 was er geen Bijenorchis te zien. De rozetten komen in het najaar boven de grond en verdragen geen excessieve koude.

In de Riviéra komen beide soorten praktisch niet voor, maar zijn daar vervangen door de Sniporchis: *Ophrys scolopax*, met iets smaller bloemen. Deze komt ook voor in de streek van Narbonne, dus meer naar de Pyreneeën, om verder naar het westen weer vervangen te worden door de Bijenorchis. De verschillen tussen deze drie soorten zijn zo gering, dat zelfs kenners zich met foto's wel vergissen.

Dr. Abma vraagt of Wespenorchissen (*Epipactis*) ook mannetjes lokken op de manier van de *Ophrys*-soorten. Dit is niet nodig, ze hebben honing en lokken daarmee zowel mannetjes als vrouwtjes.

Als literatuur over dit onderwerp kan ik aanbevelen: *Lebensgeschichte der Blütenpflanzen Mitteleuropas*, aflevering 32-52, die in onze Universiteitsbibliotheken wel aanwezig zijn.

Rockanje.

C. Sipkes

Dit is *Ophrys apifera* Huds., de Bijenorchis en niet

Ophrys fuciflora, zoals in het maart/aprilnummer is vermeld.

*) De heer Booy maakte hierop al attent. Waarschijnlijk zijn er onderschriften verwisseld. De hier weer afgebeelde Bijenorchis is gefotografeerd op de Mackeborg bij Oelde.